

DOBŘÝ ZEMĚDĚLSKÝ A ENVIRONMENTÁLNÍ STAV PŮDY (DZES)

Obsah

1	Téma: Voda	2
1.1	Standard DZES 1.....	2
1.2	Standard DZES 2.....	2
1.3	Standard DZES 3.....	3
2	Téma: Půda a zásoby uhlíku	3
2.1	Standard DZES 4.....	3
2.2	Standard DZES 5.....	4
2.3	Standard DZES 6.....	5
3	Téma: Krajina, minimální úroveň péče	6
3.1	Standard DZES 7.....	6

www.uhul.cz
Informace o lesích

Standardy Dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES) půdy zajišťují zemědělské hospodaření ve shodě s ochranou životního prostředí. Jsou definovány v nařízení vlády č. 48/2017 Sb., stanovení požadavků podle aktů a standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu pro oblasti pravidel podmíněnosti a důsledků jejich porušení pro poskytování některých zemědělských podpor.

Standardy DZES individuálně definují členské země Evropské unie na základě rámce stanoveného v příloze č. II nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013, jež obsahuje tyto tematické okruhy: voda, půda a zásoby uhlíku, krajina, minimální úroveň péče.

Kontroluje:

DZES 1, 3 Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ).

DZES 2, 4–7 Státní zemědělský intervenční fond (SZIF),

Přehled změn v označení povinných požadavků na hospodaření:

GAEC 2014		navazující standardy DZES 2015
1 eroze na svažitých pozemcích		<i>ukončen k 31. 12. 2014</i>
2 a) a b) eroze		5 a) a b) eroze
3 a) nebo b) organické složky půdy		6 a) nebo b) organické složky půdy
4 pálení bylinných zbytků		6 první část – pálení bylinných zbytků
5 zákaz zásahů na zaplavené půdě vodou		<i>ukončen k 31.12.2014</i>
6 krajinné prvky		7 a) krajinné prvky + zákaz řezu dřevin
7 invazní rostliny		7 b) invazivní rostliny
8 zákaz rozorání		<i>ukončen k 31. 12. 2014</i>
9 péče o travní porosty		<i>ukončen k 31. 12. 2014</i>
10 zavlažovací soustavy		2 zavlažovací soustavy
11 ochranné pásy podél vodních toků		1 a) 3 m a svažité pozemky 25 m 1 b) ochranná vzdálenost při aplikaci POR
12 ochrana podzemních vod		3 a), b), c), d) ochrana podzemních vod
×		4 a) nebo b) nebo c) minimální pokryv půdy

Podmínky pro zachování dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy jsou řešeny v rámci sedmi standardů, které se týkají:

1. ochranných pásů podél vodních toků
2. zavlažovacích soustav
3. ochrany podzemních vod před znečištěním
4. minimálního pokryvu půdy
5. minimální úrovně obhospodařování půdy k omezení eroze
6. zachování úrovně organických složek půdy, včetně zákazu vypalování strnišť
7. zachování krajinných prvků a opatření proti invazním druhům rostlin.

1 Téma: Voda

1.1 Standard DZES 1

Žadatel na jím užívaném dílu půdního bloku sousedícím s útvarem povrchových vod splňuje podmínky pro aplikaci hnojiv a přípravků na ochranu rostlin ve stanovených pásmech vymezených kolem vodních útvarů a

a) zachová uvnitř i vně zranitelných oblastí ochranný pás nehnojené půdy stanovený v souladu s § 12 nařízení vlády č. 262/2012 Sb. o šířce nejméně 3 m od břehové čáry; u dílu půdního bloku s průměrnou sklonitostí převyšující 7 stupňů ochranný pás o šířce nejméně 25 m od břehové čáry s tím, že v něm nebudou užita tekutá hnojiva s rychle uvolnitelným dusíkem, a

b) dodrží při aplikaci přípravku na ochranu rostlin stanovenou ochrannou vzdálenost za účelem ochrany vodních organismů od břehové čáry.

Důvod: Záměrem je ochrana vody před znečištěním pocházejícím ze zemědělské činnosti a předcházení možnému vzniku takového znečištění.

Voda je stejně jako půda cenný a nenahraditelný přírodní zdroj. Vzhledem k problematice změny klimatu, jejímž následkem se bude mimo jiné také snižovat dostupnost kvalitní vody, je nutné věnovat vodě zvýšenou ochranu. Povinnost zabránit vniknutí hnojivých látek do vody přímo vyplývá z § 39 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů. Každý, kdo zachází se závadnými látkami, je povinen učinit přiměřená opatření, aby nevnikly do povrchových nebo podzemních vod a neohrožily jejich prostředí.

Podmínky standardu se vztahují na všechny díly půdních bloků sousedících s útvary povrchových vod (tedy i těch **mimo** nitrátově zranitelné oblasti).

1.2 Standard DZES 2

Žadatel, který využívá v souladu s § 6 odst. 1 vodního zákona zvláštní technické zařízení k zavlažování, předloží pro tento účel platné povolení k nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami, které bylo vydáno v souladu s vodním zákonem.

Důvod: Záměrem je ochrana vody a hospodaření s ní v souladu s platným právním předpisem (zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů). Plnění povinnosti je vztaheno na žadatele, který závlahový systém využívá. Rozsah zaměření standardu je zúžen na zavlažovací soustavy, které se omezují pouze na technická zařízení k zavlažování mimo takových, která využívají pouze spádu vody.

Povolení k nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami je jedním ze základních institutů vodního práva. Na základě povolení vznikne danému subjektu právo nakládat s povrchovou nebo podzemní vodou, resp. právo ji odebírat nebo používat pro účely v povolení uvedené. K udělení povolení k nakládání s vodami je kompetentní příslušný vodoprávní úřad, a to po provedeném vodoprávním řízení zahájeném na žádost fyzické nebo právnické osoby.

Příslušným vodoprávním úřadem je většinou obecní úřad obce s rozšířenou působností, v některých případech krajský úřad, pověřený obecní úřad nebo újezdní úřad. Vzor žádosti žadatele se specifikací potřebných dokladů je uveden ve vyhlášce č. 432/2001 Sb.,

o dokladech žádosti o rozhodnutí nebo vyjádření a o náležitostech povolení, souhlasů a vyjádření vodoprávního úřadu.

1.3 Standard DZES 3

Žadatel v souladu s § 38 a § 39 vodního zákona, při zacházení se závadnými látkami podle předpisu Evropské unie upravujícího společná pravidla pro režimy přímých podpor dodržuje pravidla, vedoucí k ochraně povrchových a podzemních vod a životního prostředí

- a) *při manipulaci se závadnými látkami zajistí ochranu povrchových a podzemních vod, blízkého okolí a životního prostředí a zamezí vypouštění odpadních vod do vod povrchových a podzemních bez platného povolení,*
- b) *závadné látky skladuje tak, aby nedošlo k jejich úniku, popřípadě k jejich nežádoucímu smísení s odpadními nebo srážkovými vodami a zároveň zajistí, aby technický stav skladovacích zařízení závadných látek splňoval kvalitativní požadavky vodního zákona,*
- c) *nejméně jednou za 5 let, pokud není technickou normou nebo výrobcem stanovena lhůta kratší, zajistí provedení zkoušky těsnosti potrubí a nádrží určených pro skladování ropných látek, a*
- d) *pro kontrolu zjišťování úniku skladovaných ropných látek vybuduje a provozuje odpovídající kontrolní systém.*

Důvod: Podmínka je stanovena podle přílohy č. II nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013 pro DZES 3, která definuje zaměření standardu pro zákaz přímého vypouštění do podzemních vod a opatření k předcházení nepřímému znečištění podzemních vod vypouštěním nebezpečných látek uvedených v příloze směrnice 80/68/EHS, ve znění platném v poslední den její platnosti, pokud se týká zemědělské činnosti.

Cílem je zabránit znečišťování podzemních vod nebezpečnými látkami a omezovat nebo odstraňovat důsledky znečištění, ke kterému již došlo.

2 Téma: Půda a zásoby uhlíku

2.1 Standard DZES 4

Žadatel na ploše dílu půdního bloku s druhem zemědělské kultury standardní orná půda, jehož průměrná sklonitost přesahuje 4 stupňů, zajistí po sklizni plodiny založení porostu ozimé plodiny, nebo uplatní alespoň jedno z níže uvedených opatření

- a) *ponechání strniště sklizené plodiny na dílu půdního bloku do založení porostu následné jarní plodiny,*
- b) *podmítnutí strniště sklizené plodiny a jeho ponechání bez orby až do založení porostu následné jarní plodiny, nebo*
- c) *díl půdního bloku je nejpozději do 20. září oset meziplojinou a tento porost plodiny je zachován nejméně do 31. října.*

Tato opatření se neuplatní v případě, kdy je v rámci agrotechnického postupu provedeno zapravení statkových hnojiv, s výjimkou hnojiv z chovu drůbeže, nebo organických hnojiv nejméně v dávce 10 tun na hektar a nejvýše v dávce 50 tun na hektar.

Důvod: Záměrem je ponechání minimálního pokryvu půdy v období po sklizni a v mimo-vegetačním období z důvodu omezení povrchového odtoku vody, proti působení vodní, větrné eroze a zachování půdní vláhové bilance.

Opatřeními v rámci tohoto standardu je řešena problematika jak protierozní ochrany půdy prováděním půdoochranných opatření vedoucích k omezení smyvu půdy, zpomalení povrchového odtoku, tak zvýšení retence vody v krajině a zachování či zvýšení kvality půdy zapravením hnojiv. Zmíněná opatření jsou zároveň důležitá pro snižování rizika povodní a jimi působených škod.

Podmínky standardu se vztahují na díly půdních bloků s druhem zemědělské kultury standardní orná půda, jejichž průměrná sklonitost přesahuje 5 stupňů.

2.2 Standard DZES 5

Žadatel na ploše dílu půdního bloku označené v evidenci půdy jako půda

a) silně erozně ohrožená vodní erozí zajistí, že se nebudou pěstovat erozně nebezpečné plodiny kukuřice, brambory, řepa, bob setý, sója, slunečnice a čirok; porosty ostatních obilnin a řepky olejné na takto označené ploše budou zakládány s využitím půdoochranných technologií; v případě ostatních obilnin nemusí být dodržena podmínka půdoochranných technologií při zakládání porostů pouze v případě, že budou pěstovány s podsevem jetelovin, travních nebo jetelotravních směsí,

b) mírně erozně ohrožená vodní erozí zajistí, že erozně nebezpečné plodiny kukuřice, brambory, řepa, bob setý, sója, slunečnice a čirok budou zakládány pouze s využitím půdoochranných technologií.

Podmínky podle písmen a) a b) nemusí být dodrženy na ploše, jejíž celková výměra nepřesáhne výměru 0,40 ha zemědělské půdy z celkové obhospodařované plochy žadatelem za předpokladu, že směr řádků erozně nebezpečné plodiny je orientován ve směru vrstevnic s maximální odchylkou od vrstevnice do 30 stupňů a pod plochou erozně nebezpečné plodiny se nachází pás zemědělské půdy o minimální šíři 24 m, který na erozně nebezpečnou plodinu navazuje a přerušuje všechny odtokové linie procházející erozně nebezpečnou plodinou na erozně ohrožené ploše, a na kterém bude žadatelem pěstován travní porost, víceletá pícnina nebo jiná než erozně nebezpečná plodina.

Vysvětlení výjimky:

- výjimka 0,40 ha se vztahuje na žadatele;
- souvislé plochy erozně nebezpečné plodiny se mohou počítat libovolně na jednom DPB nebo více DPB žadatele, ale součet nesmí přesáhnout 0,40 ha;
- pod plochou erozně nebezpečné plodiny se nachází pás zemědělské půdy = bezprostředně pod ní (pouze s tolerancí danou zákresy v LPIS) a pás se může vyskytovat i na sousedním/sousedních DPB, pokud též patří žadateli a ten na nich pěstuje travní porost, víceletou pícninu nebo jinou než erozně nebezpečnou plodinu;
- všechny odtokové linie procházející erozně nebezpečnou plodinou = pás musí přerušit všechny odtokové linie procházející erozně nebezpečnou plodinou na erozně nebezpečné ploše.

Za „ostatní obilniny“ jsou považovány všechny ostatní druhy obilnin kromě vyjmenovaných ve znění standardu tj. kromě kukuřice a čiroku. Je třeba připomenout, že do rodu „slunečnice“

patří vedle slunečnice roční i topinambur, která je tedy rovněž erozně nebezpečnou plodinou.

Omezení DZES 5 se netýkají pěstování erozně nebezpečných plodin jako meziplodin ve směsi s jinou než erozně nebezpečnou plodinou.

Důvod: Cílem standardu je ochrana půdy před vodní erozí a předcházení důsledkům eroze například zaplavení nebo zanesení komunikací a dalších staveb splavenou půdou. Protierozní ochrana půdy je řešena stanovením požadavků na způsob pěstování vybraných hlavních plodin na silně a mírně erozně ohrožených plochách evidovaných v LPIS.

Podmínky standardu se vztahují na veškerou zemědělskou půdu.

2.3 Standard DZES 6

Žadatel nebude na jím užívaném dílu půdního bloku pálit bylinné zbytky a současně na minimálně 20 % jím užívané výměry dílů půdních bloků s druhem zemědělské kultury orná půda, vztahené k celkové výměře tohoto druhu kultury užívané žadatelem k 31. květnu příslušného kalendářního roku v evidenci půdy, zajistí každoročně

a) aplikování tuhých statkových hnojiv nebo tuhých organických hnojiv minimálně v dávce 25 tun na hektar, s výjimkou tuhých statkových hnojiv z chovu drůbeže minimálně v dávce 4 tuny na hektar; při plnění podmínky zapravením ponechaných produktů při pěstování rostlin, například slámy, není podle zákona o hnojivech stanovena minimální dávka, nebo

b) pokrytí tohoto procenta výměry, popřípadě jeho odpovídající části v termínu minimálně od 1. června do 15. července příslušného kalendářního roku porostem dusík vážících plodin druhu, a to cizrna, čočka, fazol, hrách, peluška, jetel, komonice, lupina, sója, štírovník, vojtěška, úročník, vikev, bob a vičenec; popřípadě jejich směsí; porosty výše uvedených druhů plodin lze zakládat i jako podsev do krycí plodiny, popřípadě jako směsi s travami v případě, že zastoupení trav v porostu nepřesáhne 50 %.

Důvod: Cílem opatření je zachování a zlepšení organických složek půdy vhodnými postupy, včetně zákazu vypalování strnišť na orné půdě. Důvod zákazu vypalování je ochrana živočichů a půdních organismů a využití biomasy jiným způsobem než neproduktivním spálením. Vypalování porostu je také přímo zakázáno zákonem o požární ochraně, zákonem o odpadech a zákonem o ovzduší.

Seznam plodin zlepšujících kvalitu půdy a zásobené následné plodiny dusíkem (dusík vážících plodin) je shodný pro využití v rámci podmínek tzv. „greeningu“ pro poskytování přímých plateb dle nařízení vlády O stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům.

Podmínka zákazu pálení se vztahuje na veškerou zemědělskou půdu. Podmínky pro zachování organické hmoty v půdě pak na půdu s druhem zemědělské kultury orná půda.

3 Téma: Krajina, minimální úroveň péče

3.1 Standard DZES 7

Žadatel

a) nezruší a nepoškodí krajinný prvek podle § 5 odst. 2 písm. a) nařízení vlády č. 307/2014 Sb., o stanovení podrobností evidence využití půdy podle uživatelských vztahů a o změně některých souvisejících nařízení vlády, a druh zemědělské kultury rybník podle § 3 odst. 13 nařízení vlády č. 307/2014 Sb., o stanovení podrobností evidence využití půdy podle uživatelských vztahů a o změně některých souvisejících nařízení vlády, včetně zákazu řezu dřevin v době od 31. března do 1. listopadu; uvedené podmínky se nevztahují na zásahy provedené se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody a krajiny, a

b) zajistí na jím užívaném dílu půdního bloku regulaci rostlin netýkavky žláznaté tak, aby se na něm v průběhu příslušného kalendářního roku nevyskytovaly kvetoucí nebo odkvetlé rostliny tohoto druhu; zároveň zajistí regulaci rostlin bolševníku velkolepého tak, aby výška těchto rostlin nepřesáhla 70 cm v průběhu příslušného kalendářního roku.

Důvod: Cílem je stanovení takových opatření, která přispějí k zachování stanovených krajinných prvků a druhu zemědělské kultury rybník, včetně zákazu řezu křovin a stromů v období hnízdění a odchovu mláďat resp. ve vegetačním období (31. 3. – 1. 11.). Vegetačním obdobím se rozumí časový úsek, kdy trvají příznivé klimatické podmínky pro růst a vývoj rostlin. Krajinné prvky se podílí na zachování agrobiodiverzity, mají významnou protierozní funkci, jsou nedílnou součástí zemědělské krajiny, člení ji a spoluvytváří její ráz. Společně s rybníky mají též příznivý vliv na vodní režim krajiny.

Cílem opatření proti invazním druhům rostlin je zabránění šíření nežádoucích invazních rostlin na zemědělskou půdu a snížení zásoby jejich semen v půdním fondu. Geograficky nepůvodní rostliny se snadno rozmnožují, velmi rychle se šíří a osidlují všechna příhodná stanoviště, což vede k degradaci přirozených společenstev či obsazení zemědělské půdy.